

Владислав Теремецький,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, професор
кафедри цивільного права і процесу
Західноукраїнського національного
університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>

Станіслав Маляр,
адвокат, доцент кафедри Інституту
екології, економіки і права
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3136-853X>

МІСЦЕ БЛОКЧЕЙНУ В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Розглянуто існуючі правові режими охорони блокчейну. Звернуто увагу на комплексність правової охорони блокчейну, яка полягає у тому, що цей об'єкт охоплює дві підгрупи: інформацію та об'єкти права інтелектуальної власності. Вказано, що цей об'єкт є системою фіксації, зберігання й обробки інформації та технологією здійснення дій у цифровому середовищі. Доведено, що блокчейн є цінністю, яка співвідноситься з об'єктами виключних прав та може мати оборотоздатність. Наголошено, що блокчейн може розглядатися як об'єкт авторського права у вигляді складеного твору, що поєднує базу даних та комп'ютерну програму, а в межах інформаційного права – як інформаційний продукт у вигляді документа, що містить інформацію. Блокчейн також може отримувати патентно-правову охорону у вигляді винаходу (способу та продукту).

Ключові слова: блокчейн, об'єкт блокчейну, правова охорона блокчейну, авторське право, ІТ-право, база даних, твір.

Теремецький В., Маляр С.

Место блокчейна в системе объектов авторских прав

Рассмотрены существующие правовые режимы охраны блокчейна. Обращено внимание на комплексность правовой охраны блокчейна, которая заключается в том, что этот объект включает две подгруппы: информацию и объекты права интеллектуальной собственности. Указано, что этот объект является системой фиксации, хранения и обработки информации и технологией осуществления действий в цифровой среде. Доказано, что блокчейн является ценностью, которая соотносится с объектами исключительных прав и может обладать оборотоспособностью. Отмечено, что блокчейн может рассматриваться как объект авторского права в виде составленного произведения, объединяющего базу данных и компьютерную программу, а в рамках информационного права – как информационный продукт в виде документа, содержащего информацию. Блокчейн также может получать патентно-правовую охрану в виде изобретения (способа и продукта).

Ключевые слова: блокчейн, объект блокчейна, правовая охрана блокчейна, авторское право, ИТ-право, база данных, произведение.

Teremetskyi V., Maliar S.

Place of Blockchain in the System of Copyright Objects

Existing legal regimes of blockchain protection have been studied in the article. The emphasis has been put on the complexity of the blockchain legal protection, which consists in the fact that this object covers two subgroups: information and objects of intellectual property rights. This object is the system for recording, storing and processing information and technology for action in the digital environment. It has been proved that a blockchain is a value that is related to the objects of exclusive rights and can have tradability. The value of the blockchain is that each record in its system is stored, which creates conditions for the impossibility of abuse of subjective rights that are recorded and used by this object, because the actions implemented in the system can be viewed and therefore possible replacement can be found. It has been found out that the blockchain has the following legal characteristics: 1) it is a complex object (combines its own structural elements and the data contained there); 2) it has an objective digital form; 3) it is an intangible asset capable for tradability; 4) it can be attributed to documents that record information; 5) it is a database that operates in conjunction with a computer program; 6) it has different legal regimes of protection; 7) it satisfies

the needs of consumers in the storage, processing of information, the implementation of certain legal actions in the digital environment. It has been established that depending on the information included in the blockchain, it is possible to distinguish the areas of its use, as well as its types. It has been emphasized that the blockchain can be considered as an object of copyright in the form of a composed title that combines a database and a computer program. In this case, blockchain within the information law can be considered as an information product in the form of a document containing information. Blockchain can also receive patent and legal protection in the form of an invention (method and product). At the same time, it has been emphasized that it is a narrow approach to study the blockchain exclusively through the prism of patent and legal protection. It has been substantiated that the development of legal protection in the field of intellectual property proves the need for applying different regimes of legal protection.

Keywords: *blockchain, blockchain object, legal protection of blockchain, copyright, IT-law, database, title.*

Постановка проблеми. Становлення інформаційного суспільства призводить до нагальної потреби у розробці новітніх об'єктів збереження інформації та здійснення певних узгоджених дій із урахуванням системної інформації. Одним із об'єктів, що дозволяють поєднувати технології, складні операційні дії та збереження інформації є блокчейн. Незважаючи на науковий інтерес до правової природи охорони правового режиму блокчейну як об'єкта цивільних прав, єдиної позиції щодо місця блокчейну серед об'єктів цивільних прав все ще не сформовано. Таке положення обумовлено складністю технічних складових блокчейну, продовженням науково-технічного осмислення сфер його застосування, виявленням його правових характеристик. Водночас принципи функціонування блокчейну як реєстру даних, які записують транзакції, що реалізовувались при здійсненні відповідних дій, дозволяють припустити можливість співвідношення блокчейну з об'єктами авторського права. Поряд з цим блокчейн може розглядатися і як самостійний об'єкт права інтелектуальної власності, інформаційного, інноваційного права, ІТ-права. Внаслідок цього виникає потреба у дослідженні блокчейну з різних аспектів правової науки, зокрема авторського права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні чимало вчених займалися дослідженням окремих аспектів правової охорони блокчейну. Саме цей об'єкт останнім часом став предметом дослідження правників із різних галузей юридичної науки. На рівні наукових робіт за спеціальністю цивільне право також існують відмінні підходи до цього питання. Наприклад, Р. О. Стефанчук доводить, що блокчейн варто розглядати у межах ІТ-права [1]. О. В. Сінегузов відносить цей об'єкт до об'єктів авторського права [2]. Н. О. Артамонова вказує на існування правової охорони блокчейну у сфері патентного права [3]. Такі різні позиції науковців підкреслюють, що сьогодні потребує додаткової уваги розгляд правових характеристик блокчейну, його місце серед об'єктів цивільних прав, зокрема авторського права.

Метою статті є виявлення місця блокчейну в системі об'єктів авторського права на підставі дослідження технічних та правових характеристик цього складного об'єкта, норм та меж застосування авторського права. Для досягнення цієї мети поставлені такі завдання: визначити правові особливості блокчейну, виявити правові режими блокчейну, запропонувати гіпотезу про розміщення блокчейну в цій системі об'єктів. Процес дослідження базується на використанні діалектичного, структурно-логічного та формального методів пізнання правових феноменів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Блокчейн як технологія була розроблена під базис функціонування таких криптовалют як Bitcoin та Ethereum. Це відкритий реєстр інформації, який можна використовувати для запису та відстеження транзакцій, який обмінюється та перевіряється в одноранговій мережі. Блокчейн та інші технології розподіленої книги створюють надійний та прозорий запис, дозволяючи кільком сторонам транзакції заздалегідь перевірити, що буде включено до книги, без жодної сторони, яка матиме можливість змінити будь-які записи в реєстрі пізніше. Кожна транзакція або «блок» передається всім учасникам мережі і повинна бути перевірена кожним «вузлом» учасника, розв'язуючи складну математичну головоломку. Після перевірки блоку він додається до книги або ланцюжка [4]. Лаконічно кажучи, блокчейн є технологією організації даних за конкретним протоколом консенсусного прийняття рішення про проведення транзакцій, якій притаманні ознаки транспарентності та незмінності валідованих даних [5, с. 28]. Наприклад, в аграрній сфері використання технології блокчейн дозволяє Державному аграрному реєстру обмінюватися інформацією із земельним кадастром, реєстрами юридичних осіб та іншими структурованими базами даних [6, с. 21]. Цінність блокчейну полягає в тому, що кожен запис зберігається. Це створює умови для неможливості зловживання суб'єктивними правами, оскільки їх здійснення у системі блокчейну фіксується, а інформаційно-технологічні операції щодо них можуть бути переглянуті, а отже, і знайдені можливі неправомірні заміни.

Р. О. Стефанчук наголошує, що технологія блокчейну – основна технологія цифровізації суспільних відносин та юридичних процесів у більшості розвинених правових порядків світу, що застосовується у сфері криптовалют, смарт-контрактів, реєстрації об'єктів інтелектуальної власності, електронної комерції, Інтернет-речей, економіки спільної участі та ін. Вчений розглядає блокчейн з точки зору ІТ-права, водночас наголошує на комплексності правової охорони нових цифрових об'єктів [1, с. 38–44]. Крім того, він наголошує на таких правових характеристиках блокчейну як співвідношення його із технологією здійснення певних юридично значущих дій, що надає можливість об'єктивізації та фіксації визначених благ та юридичних фактів.

Варто звернути увагу, що позиція Р. О. Стефанчука щодо співвідношення блокчейну з об'єктами ІТ-права є сучасною. Водночас не всі правники підтримують концепт існування ІТ-права. Так, Є. О. Харитонов наголошує, що характеристика ІТ-права як мультидисциплінарної галузі права викликає заперечення з позиції нормативістського підходу. Науковець вважає, що «ІТ-право» як галузь права, не існує. Воно лише може розглядатися як навчальна дисципліна, предметом вивчення якої є фахове уявлення про правові концепти у цій сфері, концепція та практика правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з виникненням та використанням інформації та інформаційних технологій [7]. Цей науковий дискус лише додатково підкреслює проблемність у виявленні правової природи блокчейну та його місця серед об'єктів цивільних прав.

На думку І. В. Арістової та Ю. А. Карпика, блокчейн є цінністю, а його потенціал існує щодо самостійного сприяння всебічному формуванню довірчих, прозорих, рівних відносин у суспільстві. Отже, виникає реальна можливість охорони прав людини, зокрема права інтелектуальної власності, а саме технологічної охорони, з огляду на властивості цифрового активу, перспективним напрямом технологічної охорони права інтелектуальної власності є реєстрація об'єктів цього права у вигляді інформаційного ресурсу, так зване оцифрування [8, с. 282]. Ця позиція підкреслює, що з точки зору права, блокчейн є цінністю. Тобто блокчейн слід розглядати як об'єкт виключних прав, який може мати оборотоздатність та задовольняти потреби споживачів у збереженні, обробці інформації, здійсненні певних юридичних дій в цифровому середовищі. Також аналіз наукової праці І. В. Арістової та Ю. А. Карпика дозволяє стверджувати, що блокчейн може розглядатися і як цінність, і як технологія.

Варто звернути увагу, що блокчейн співвідносять з інформаційним продуктом. Якщо звернутися до ст. 1 Закону України «Про інформацію», то можна виявити що законодавець виокремлює поняття інформації та документу, що містить інформацію. Так, документ – це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, а інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [9]. Аналізуючи наведені терміни, можна припустити що блокчейн як інформаційний продукт може співвідноситися саме з документом, що містить інформацію, а отже, може бути об'єктом правового регулювання у межах інформаційного права.

О. В. Сінегубов зазначає, що блокчейн може розглядатися як об'єкт цивільних прав у вигляді нематеріального об'єкта (як неоригінальна база даних) та на нього може поширюватися правовий режим авторського, інформаційного права, особливого права – *sui-generis* [2, с. 120]. Наведений підхід вказує на спробу науковця запропонувати гіпотезу про віднесення блокчейна до об'єктів права інтелектуальної власності. Водночас О. В. Сінегубов, як і Р. О. Стефанчук, наводить думку про комплексність правової охорони цього об'єкта цивільних прав. Такий підхід є слушним, оскільки сьогодні охопити правову охорону блокчейну у межах однієї правової інституції неможливо.

В. М. Пашков при розгляді блокчейну у системі охорони здоров'я доводить, що об'єктами правовідносин при використанні технології блокчейн є: 1) комп'ютерне програмне забезпечення; 2) телекомунікаційні мережі; 3) інформаційні ресурси, продукти та послуги; 4) права пацієнтів у сфері охорони здоров'я; 5) інформаційна безпека [10, с. 37]. Цей підхід може бути визначено як широкий, який охоплює і як структуру блокчейну як об'єкта цивільних прав, так і відомостей, що розташовуються у системі елементів блокчейну. Як наслідок блокчейн представляє собою комплексний об'єкт, що здатен мати власну структуру та розташовувати оцифровані дані.

До наведеного слід додати, що залежно від інформації, яка включена у блокчейн, можна виокремлювати і сфери використання блокчейну. Деякі автори вказують на використання блокчейн технології в публічному управлінні, зокрема блокчейн-технологія дає змогу вести децентралізовані державні реєстри (реєстри прав власності на землю, нерухоме майно тощо); втілювати державний та приватний електронний документообіг; проводити опитування суспільної думки, аудит проведених державних закупівель чи

поставок; реалізовувати захист інтелектуальної власності на основі смарт-контрактів; здійснювати перерозподіл та обмін надлишками енергії між користувачами мережі та ін. [11]. Отже, блокчейн можна класифікувати залежно від характеру інформації, яка включена в його структуру, та мети його застосування.

На складність блокчейну як об'єкта цивільних прав звертає увагу і В. С. Жогов. Його позиція зводиться до того, що блокчейн є складною організованою системою, а використані в рамках неї інформаційні технології вже не залишаються тією базою даних, яка лише зберігає дані про транзакції криптовалюти, як це було на початковому етапі. Нині ця технологія переросла в унікальну систему, що дає можливість безпечно зберігати й обробляти інформацію на принципово нових засадах [12, с. 210]. Аналізуючи наведене міркування дослідника, можна підкреслити, що як і О. В. Сінегузов він відносить блокчейн до бази даних, тобто виокремлює його як об'єкт авторського права. До такої думки приєднується і О. А. Баранов. Він вказує, що блокчейн є публічною базою даних всіх транзакцій між суб'єктами мережі блокчейн, оскільки мережа блокчейна відкрита для вільного приєднання, то публічність даних мережі фактично означає загальнодоступність цих даних [13, с. 67]. Зауважимо, що вчені вважають блокчейн системою фіксації, зберігання та обробки інформації та технологією здійснення дій у цифровому середовищі.

Фахівці у сфері соціальних комунікацій співвідносять блокчейн із об'єктами промислової власності. Так, Н. Артамонова і Е. Лерантович вказують, що у 2014 році з'явився перший патент у сфері блокчейну. Сьогодні колекція патентних документів країн світу вже налічує близько 530 одиниць. Дослідниці, проаналізувавши патентування блокчейну у світі, зауважують, що блокчейн співвідноситься із винаходами. Зокрема, якісний аналіз патентної інформації дозволив виокремити такі напрями патентування: перезаписуваний блокчейн; гібридний блокчейн; методи та системи варіантів блокчейну з використанням цифрових підписів; тестування блокчейн-додатків, профіль поведінки користувача блокчейн; поширений електронний огляд документів у блокчейні та комп'ютеризований підрахунок балів на основі текстового та візуального зворотного зв'язку; методи й системи для інтеграції ринкового обміну й обробки емітентів транзакцій на основі блокчейну; методи з цифровим підписом, засновані на блокчейні; пом'якшення атаки блокчейну; багатоканальний блокчейн; розподілений секрет ключа для перезапису блокчейну; служба управління посвідченнями з використанням блокчейну, що забезпечує сертифікацію транзакцій між пристроями; системи управління ідентифікацією блокчейна на основі публічних томів і системи та способи створення розгалуженого блокчейну з налаштованим протоколом правил [3, с. 66].

Дійсно, блокчейн можна співвідносити з об'єктами патентного права, насамперед із у вигляді таких об'єктів винаходу як спосіб/процес (дія або сукупність дій, виконуваних щодо продуктів та інших матеріальних об'єктів за допомогою принаймні одного продукту і спрямованих на досягнення певного технічного результату, зокрема перетворення даних тощо) або продукт (це матеріальний об'єкт як результат діяльності людини, зокрема пристрій, механізм, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв та ін.) (пункти 2.3.1 і 2.3.2 Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 р. № 22) [14]. Водночас слід зауважити, що розвиток правової охорони у сфері інтелектуальної власності наголошує на необхідності застосовувати різні режими правової охорони. Так, цілком справедливо й доцільно застосовувати поряд з патентно-правовою охороною – авторсько-правову та інші. Отже, розуміння блокчейна виключно крізь призму патентно-правової охорони є звуженим підходом.

Узагальнюючи наведене, можна визначити такі правові характеристики блокчейну: 1) є складним об'єктом (поєднує власні структурні елементи та розміщені у ньому дані); 2) має об'єктивну цифрову форму; 3) являє собою нематеріальний актив здатний до оборотоздатності; 4) може бути віднесений до документів, що фіксують інформацію; 5) є базою даних, що функціонує у поєднанні із комп'ютерною програмою; 6) має різні правові режими охорони; 7) задовольняє потреби споживачів у збереженні, обробці інформації, здійсненні певних юридичних дій в цифровому середовищі.

Одним із правових режимів, що може бути застосований до блокчейну є режим авторського права. Як справедливо вказують дослідники авторського права, ключовим інститутом права інтелектуальної власності є саме авторське право, яке призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта інтелектуальної власності, тобто її «матеріальне втілення» [15, с. 112]. У ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [16] закріплено невичерпний перелік об'єктів авторського права, зокрема бази даних та комп'ютерні програми. Система об'єктів авторського права поділяється на первинні та похідні (виникають під час переробки первинних творів) твори, а також прості та складені (складаються з двох та більше творів) твори.

Фактично блокчейн може існувати у формі електронної бази даних, яка функціонує на підставі комп'ютерної програми. Тому можна припустити, що він є складним об'єктом авторського права. Аналізуючи ст. 19 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [16], можна виявити, що перелік складених творів є невичерпним, а отже, він може поповнюватися новими об'єктами. А. С. Штефан зазначає, що створенням складеного твору є об'єднання (складання) різних об'єктів (творів чи об'єктів, які не мають авторсько-правової охорони) в один твір за певним принципом, підходом, задумом [17, с. 21]. Водночас у теорії авторського права виокремлюють категорії «складний» та «складений». Так, на відміну від складених, складні твори складаються з різнорідних об'єктів права інтелектуальної власності. За відсутності будь-якого з елементів вони втрачають цілісність та призначення, нерідко передбачають створення об'єктів права інтелектуальної власності спеціально для включення у складний твір, а не підбір і розташування вже існуючих об'єктів [18, с. 440].

Виходячи із співвідношення розуміння складного та складеного твору можна стверджувати, що блокчейн відноситься до складених творів. При цьому основним об'єктом блокчейну є база даних. Зауважимо, що база даних – це інформаційна система, котра є програмним комплексом, функції якого полягають у підтримці надійного зберігання інформації у пам'яті комп'ютера, виконанні специфічних дій щодо обробки та/або обчислень, наданні користувачам зручного та доступного інтерфейсу [19, с. 6]. Комп'ютерна програма дозволяє функціонувати базі даних, здійснювати необхідні операції в межах системи блокчейну. Внаслідок цього можна стверджувати, що блокчейн може співвідноситися з об'єктами авторського права, а його місце в системі об'єктів авторського права розташовано у різновидах складених творів.

Висновки. Для сучасної юридичної науки питання правової охорони блокчейну є відкритим та дискусійним. Таке становище обумовлене тим, що блокчейн має складну технічну та правову характеристику. Він може бути об'єктом різних галузей права, зокрема ІТ-права, інформаційного права, права інтелектуальної власності. В системі правової охорони права інтелектуальної власності блокчейн може отримувати охорону за допомогою механізмів як авторського, так і патентного права. Внаслідок цього можна припустити, що цей об'єкт має комплексну правову охорону. В системі об'єктів авторського права блокчейн може бути віднесено до складених творів. Якщо блокчейн розглядати як цілісну систему, що охоплює фіксацію інформації та механізми її збереження й обробки, то блокчейн може бути досліджено як об'єкт ІТ-права. Проблемність виявлення місця блокчейну в системі об'єктів цивільних прав посилюється і тим, що науковці описують блокчейн як об'єкт технічних наук та доволі повільно описують його правові характеристики. Тому в подальших наукових дослідженнях вивчення блокчейну як об'єкта цивільних прав, необхідно проводити у двох напрямках: пізнання блокчейну як системи фіксації інформації та як об'єкта права інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Стефанчук Р.О. Інформаційні технології та право: quo vadis? *Право України*. 2018. № 1. С. 30–50.
2. Сінегубов О.В. Проблеми навколо характеристики блокчейну як об'єкта цивільних прав. *Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці від дня народження О.А. Пушкіна* (м Харків, 21 трав. 2021 р.). Харків: ХНУВС, 2021. С. 117–120.
3. Артамонова Н., Лерантович Е. Технологія блокчейн як об'єкт промислової власності: характеристика патентної активності. *Право та інновації*. 2018. № 4. С. 60–71.
4. Clark B., McKenzie B. Blockchain and IP Law: A Match made in Crypto Heaven? URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2018/01/article_0005.html (дата звернення: 05.11.2021)
5. Гурова М., Кірпачова М. Правові засади застосування блокчейн у космічній діяльності: ключові елементи та моделі організації технології. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 24–30.
6. Корнієнко Г.С. Теоретико-правові засади становлення та розвитку агробізнесу в Україні: автореф. дис. ... докт. юрид наук: 12.00.06. Харків, 2021. 41 с.
7. Харитонов Є.О. Сутність ІТ-права (ІТ-право як концепт). URL: <http://aphd.ua/publication-185/> (дата звернення: 09.11.2021)
8. Арістова І.В., Карпик Ю.А. Вплив цифрової економіки та європейської інтеграції на правотворчість у сфері інтелектуальної власності в умовах розбудови інформаційного суспільства та інформаційного законодавства в Україні. *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union: Collective monograph*. Riga: Izdevniecība «BALTIJA Publishing», 2020. P. 255-287.
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 07.11.2021)

10. Пашков В.М. Блокчейн у системі охорони здоров'я: проблеми правового забезпечення. *Медицне право*. 2018. № 2(22). С. 32–40 (дата звернення: 05.19.2021)
11. Клименко І.В., Лозова Г.М., Акімова Л.М. Застосування блокчейн-технологій в публічному управлінні. *Демократичне врядування*. 2017. Вип. 20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2017_20_9
12. Жогов В.С. Технологія блокчейн як сучасний засіб підвищення ефективності забезпечення реалізації та захисту об'єктів авторських і суміжних прав, виражених у цифровій формі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 209–214.
13. Баранов О.А. Інтернет речей (іот) і блокчейн. *Інформація і право*. 2018. № 1. С. 59–71.
14. Про затвердження правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель: наказ Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-01#Text> (дата звернення: 22.10.2021)
15. Маліновська І.М. Татування як об'єкт авторського права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 111–114.
16. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 22.10.2021)
17. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія. Київ: НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.
18. Ульянова Г.О. Складні та складені твори як об'єкт правовідносин інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 436–441.
19. Аврамова О.Є. Спадкування прав на базу даних. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2016. № 6 (90). С. 6–11.

References

1. Stefanchuk, R. O. (2018). Informatsiini tekhnolohii ta pravo: quo vadis? [Information Technologies and Law: quo vadis?]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, 1*, 30-50 [in Ukrainian].
2. Sinehubov, O. V. (2021). Problemy navkolo kharakterystyky blokcheinu yak obiekta tsyvilnykh prav [Problems about characteristics of the blockchain as an object of civil rights]. *Problemy tsyvilnoho prava ta protsesu: tezy dop. uchastykiv nauk.-prakt. konf., prysviach. 96-y richnytsi vid dnia narodzhennia O.A. Pushkina – Problems of civil law and proceedings: abstracts of the participants of scientific and practical conference devoted to 96 anniversary of O.A. Pushkin's birthday* (Kharkiv, May 21, 2021). Kharkiv, 117-120 [in Ukrainian].
3. Artamonova, N. & Lerantovych, E. (2018). Tekhnolohiia blokchein yak ob'iekt promyslovoi vlasnosti: kharakterystyka patentnoi aktyvnosti [Technology blockchain as an industrial property object: patent activity characteristic]. *Pravo ta innovatsii – Law and innovations, 4*, 60-71 [in English].
4. Clark, V., McKenzie V. Blockchain and IP Law: A Match made in Crypto Heaven? Retrieved from https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2018/01/article_0005.html [in English].
5. Hurova, M. & Kirpachova M. (2020). Pravovi zasady zastosuvannia blokchein u kosmichnii diialnosti: kliuchovi elementy ta modeli orhanizatsii tekhnolohii [Legal aspects of the Blockchain application in spaceactivity: the key elements and models of the technology organization]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law, 9*, 24-30 [in Ukrainian].
6. Korniienko, H.S. (2021). *Teoretyko-pravovi zasady stanovlennia ta rozvytku ahrobiznesu v Ukraini* [Theoretical and legal bases of formation and development of agribusiness in Ukraine]. Extended abstract of doctoral thesis. Kharkiv [in Ukrainian]
7. Kharytonov, Ye.O. *Sutnist IT-prava (IT-pravo yak kontsept)* [Essence of IT-law (IT-law as a concept)]. Retrieved from <http://aphd.ua/publication-185/> [in Ukrainian].
8. Aristova, I.V. & Karpyk, Yu.A (2020). Vplyv tsyfrovoy ekonomiky ta yevropeiskoi intehratsii na pravotvorchist u sferi intelektualnoi vlasnosti v umovakh rozbudovy informatsiinoho suspilstva ta informatsiinoho zakonodavstva v Ukraini [Impact of the digital economy and European integration on lawmaking in the sphere of intellectual property in terms of developing information society and information legislation in Ukraine]. *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Publishing», P. 1, 255-288. Riga: Baltija Publishing House* [in Ukrainian].
9. *Pro informatsiiu [On Information]: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 No 2657-XII (1992)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].
10. Pashkov, V.M. (2018). Blokchein u systemi okhorony zdorovia: problemy pravovoho zabezpechennia [Blockchain Technology in the Health Care System: issues of Legal Protectio]. *Medychne pravo – Medical Law,*

- 2(22), 32-40 [in Ukrainian].
11. Klymenko, I.V., Lozova, H.M. & Akimova, L.M. (2017). Zastosuvannia blokchein-tekhnologii v publichnomu upravlinni [Application of Blockchain Technologies in Public Administration]. *Demokratychnе vriaduvannia – Democratic Governance*, 20. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2017_20_9 [in Ukrainian].
  12. Zhohov, V.S. (2020). Tekhnolohiia blokchein yak suchasnyi zasib pidvyshchennia efektyvnosti zabezpechennia realizatsii ta zakhystu obektiv avtorskykh i sumizhnykh prav, vyrazhenykh u tsyfrovii formi [Blockchain Technology as a Modern Means of Improving the Efficiency of Implementing and Protecting the Objects of the Copyright and Adventures]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*, 2, 209-214 [in Ukrainian].
  13. Baranov, O.A. (2018). Internet rechei (iot) i blokchein. *Informatsiia i pravo – Information and Law*, 1, 59-71 [in Ukrainian].
  14. *Pro zatverdzhennia pravyl skladannia i podannia zaiavky na vynakhid ta zaiavky na korysnu model: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 22.01.2001 № 22 [On approving the rules for compiling and submitting an application about an invention and an application for an utility model: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine] from January 22, 2001 No 22.* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-01#Text> [in Ukrainian].
  15. Malinovska, I.M. (2020). Tatuivannia yak obiekt avtorskoho prava [Tattoo as an Object of Copyright]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*, 8, 111-114. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/8_2020/29.pdf [in Ukrainian].
  16. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava [On Copyright and Related Rights]: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 № 3792-XII.* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> [in Ukrainian].
  17. Shtefan, A.S. (2017). *Avtorske pravo i sumizhni prava: osoblyvosti pravovoi okhorony, zdiisnennia ta zakhystu [Copyright and related rights: specific features of legal safeguard, implementation and protection]: monohrafiia/ Kyiv: NDI intelektualnoi vlasnosti NAPrNU, TOV «NVP Interservis»* [in Ukrainian].
  18. Ulianova, H.O. (2011). Skladni ta skladeni tvory yak obiekt pravovidnosyn intelektualnoi vlasnosti [Complex and Component Works As Objects of Legal Relationships of Intellectual Property]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual Problems of State and Law*, 58, 436-441 [in Ukrainian].
  19. Avramova, O. Ye. (2016). Spadkuvannia prav na bazu danykh [Inheritance of database rights]. *Mala entsyklopediia notariusua – Small encyclopedia of a civil law notary*, 6 (90), 6-11 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.11.2021.